

Dijkhuis, zondag 11 februari 2024

ds. Johan Meijer

gelezen: II Koningen 5: 1-15

titel: nieuwe schoonheid

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
Lieve mensen van God*

Dat wonderlijke verhaal over Naäman is dan wel heel beroemd in de Bijbel en ook wel in de Bijbelse traditie, en ook wel in de kunst, getuige de afbeelding op de voorkant van de liturgie, ik heb er in de 28 jaar dat ik nu mag preken nog nooit over gepreekt.

Wel is de naam Naäman heel wat keren voorbijgekomen, want hij heeft een vaste plaats in het klassieke dooplied Het water van de grote vloed. Naäman nu niet meer onrein, mag onder uw beminden zijn, ja alle volken zijn in tel, bij U o God van Israël.

Naäman, zijn naam heeft iets met schoonheid te maken, aangenaamheid, liefvalligheid. Een mooie man dus, eentje waar je als koning van Aram wel mee voor de dag kunt komen. Maar de schoonheid van Naäman is aangetast, hij is melaats, hij heeft een ernstige huidziekte, die niet alleen het oppervlak van zijn huid aangetast heeft, maar ook verminkingen met zich mee kan brengen.

Hier is tegenstelling nummer 1, meteen al bij zijn naam. De schoonheid die hij is, is aangetast. En dat heeft veel diepere gevolgen. Er is besmettingsgevaar, een melaatse werd en wordt buiten een sociaal verband geplaatst, geïsoleerd. En dat heeft ook grote gevolgen voor het eergevoel en het zelfgevoel.

Tegenstelling nummer 2 is dat Naäman van een ander volk is, de tegenstelling: eigen volk en ander volk, die tegenstelling die wij helaas maar al te goed kennen, ook in onze samenleving. Naäman hoort bij het volk en de koning van Aram. De Eeuwige van Israël was Aram en haar legeroverste Naäman zeer gunstig gezind geweest door het volk in de vrijheid te stellen. Daardoor was de roem van Naäman nog groter geworden bij zijn koning. 'Naäman, overste van de heerschaar van de koning van Aram was een groot man voor het aanschijn van zijn heer en verheven van aanzien'. Let op: de Eeuwige heeft de vrijheid gegeven, en Naäman gaat met de eer strijken. Tegenstelling nummer 3. Naäman is zich niet bewust aan Wie de vrijheid te danken is. Naäman is de man van het aanzien, zijn schoonheid, maar ook zijn grote roem maakt hem aanzienlijk.

Maar nu is hij niet meer om aan te zien. Door zijn huidziekte.

Nu is er in dit verhaal een klein meisje, ze is gekidnapt uit Israël. Haar naam wordt niet genoemd, maar haar rol is groot. En ze doet me denken aan Hind, dat Palestijnse meisje van 6 dat om hulp schreeuwde: 'Ik ben zo bang, help', maar dat gisteren dood gevonden is. Haar bloed schreeuwt van de aarde, als het bloed van Abel. Haar naam zij met ere genoemd, even als dat kleine meisje in het verhaal van Naäman, die ons bij tegenstelling 4 brengt: de grote Naäman uit Aram en het kleine naamloze ontvoerde meisje uit Israël.

Zij spreekt tot Naämans vrouw, die 'haar gebiedster' wordt genoemd. Zij spreekt vrijuit en zegt: 'ach, bevond mijn heer zich maar voor het aanschijn van de profeet in Samaria, dan zou die hem van zijn melaatsheid afhelpen'. Dit is een zeer belangrijk element in dit verhaal, dit kleine meisje, dat een grote rol gaat spelen. Want Naäman hoort van zijn vrouw over wat het meisje gezegd heeft en Naäman meldt het zijn heer de Koning van Aram. Hoe het laagste een verbinding kan aangaan met het hoogste. Een typisch Bijbels motief.

Nou, zegt de koning, dat is een goed idee zeg. Ik zal mijn collega in Israël, de koning aldaar, een brief sturen. En ga jij ook zelf: met handen vol zilverwerk en goud en dure gewaden.

Maar: tegenstelling 5, de koning van Israël scheurt zijn eigen gewaad. Want hij heeft het sterke gevoel dat hij in een val wordt gelokt, dat hij er ingeluisd wordt en dat hij moet doen wat hij helemaal niet kan: een mens genezen. Hij mag dan machtig heer en koning zijn, maar zegt hij: 'Ben ik God die kan laten sterven en doen leven, dat hij een man naar mij toe zendt om hem af te helpen van zijn melaatsheid. Ja ach, besef toch en zie in dat hij een voorwendsel tegen me zoekt!'

Maar de achterdochtige koning is ten onrechte achterdochtig. Hij denkt het kwade, maar er is geen kwade bedoeling in het spel. En ja, herkennen we dat niet zo nu en dan bij ons zelf: dat je een kwade gedachte hebt over iemands intentie, maar dat de intentie goed bedoeld is. Soms uit onverwachte hoek komt een zuivere intentie, soms zelfs van buitenaf, van iemand van wie je het helemaal niet verwacht, terwijl een naaste je een loer kan draaien, ook totaal onverwacht. Dus tegenstelling 6: geen kwade opzet van de koning van Aram, maar een oprechte missie.

Die leidt tot profeet Elisa, die gehoord heeft dat de koning zijn gewaden heeft gescheurd. Elisa zegt: Laat hij toch komen tot mij, dan zal hij weten dat er een profeet is in Israël! En op de achtergrond, dan zal hij weten welke God deze profeet vertegenwoordigt. Dus: de hele karavaan op naar het huis van Elisa. Een grootse beweging, want het was natuurlijk een opzienbarend en opvallend gezelschap. En dan de grote humor in het verhaal. Elisa komt zijn huis niet uit, maar zendt een bode, die tegen Naäman zegt: was je zeven maal in de Jordaan en je huid zal weer zuiver worden.

Naäman op zijn achterste benen, woedend. Wat is me dat nou, heeft die profeet niet het fatsoen om zelf naar buiten te komen om mij, hoogwaardigheidsbekleder te woord te staan en met een opzienbarend gebaar mij te genezen? Zendt ie een bode... weer dat hoog en laag. En bovendien zijn Avana en Parpar, de rivieren van Damascus niet goed genoeg? Kon ik me daarin niet wassen en al deze moeite bespaard hebben en heel deze dure reis voorkomen hebben. Hij is zo woedend en gramietig dat hij weg wil lopen van deze wanvertoning.

Maar dan is er een dienaar, ook weer zo'n belangrijke speler in dit verhaal. Hij spreekt zijn heer toe, hij probeert zijn woede te temperen en hem gerust te stellen. Wat als die Elisa met een groots gebaar u had genezen. Doet u nu wat de profeet bij monde van zijn bode heeft gezegd.

Blijkbaar hoeft Naäman nu niet meer na te denken, want meteen daalt hij neer, dompelt zich zeven keer in de Jordaan, naar het woord van de man Gods, en zijn huid wordt rein en schoon, als het vlees van een kleine jongen. Weer een bijzondere tegenstelling: de grote Naäman, hoog in aanzien, krijgt het vlees als van een kleine jongen en hij wordt rein.

En dan, dan dringt door, wie hem genezen heeft. Dezelfde die zijn volk in de ruimte heeft gezet: de Eeuwige, wiens naam is: Ik zal er zijn voor jou. De ongekende God, die zich laat kennen door kleine meisjes en jongens, door eenvoudige dienaren en boden, die zich kennen laat in het woord. Niet in grootse gebaren, maar het eenvoudig onder dompelen in het wassende water. Naäman heeft het door: God is aan het werk geweest. God die werkt via verrassende omwegen. Die omkeert wat in mensenogen groot is, maar door het kleine heen werkt. God die onverwacht ook op onze weg kan zijn, via bijzondere ontmoetingen die je niet voor mogelijk had gehouden, maar die jou iets van zijn zuiverende, genezende heelheid laten zien.

Amen